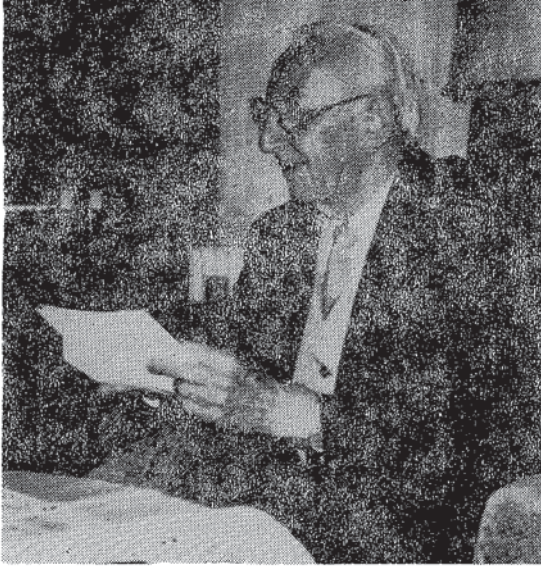

HARTMUT SCHMÖKEL (1906-1991)

1959-61 arasında her Çarşamba günü öğleden önce Göttingen'de Michaelis-Haus'daki Seminar für Iranistik'e 50-55 yaşlarında bir zat gelir, bir-iki saat çalışır, giderdi. Aramızdaki gözâşinâlığı ve selâmlaşma, onun beni bir gün yakınlardaki Kaffee (Crone'ye davetine kadar devam etti. Kendisinin Northeim'dan gelip gittiğini, Kiel Üniversitesi'nde Altestament Profesörü olduğunu, Nazi Partisine

mensup olduğundan İkinci Dünya Harbi'nden sonra kendisine üniversitesinde ders verilmediği için tamamen araştırma yapmak fırsatını bulduğunu, aslında Kiel Üniversitesi Vorlesungsverzeichnissinde 2. sırada bulunduğunu, hemen her sene yeni bir kitap yazdığını öğrendim. Böylece «Hukuk Devleti»nin ne olduğunu da biraz anlayabilmişim. İnsanların, özellikle öğretim üyelerinin fikirlerinden dolayı işlerine son verilmiyor, ancak öğrenci ile temastan, ders verdirmemek suretiyle men edilebiliyorlardı. Prof. Schmökl'e Teoloji Profesörü olduğu halde neden Mezopotamya ve Yakın-Doğu Kültürleri ile meşgul olduğunu sorduğumda da, kendi ihtisas alanında yapacak yeni bir şey kalmadığını, onun için araştırmalarını Eski Yakın-Doğu Kültürleri alanına yoğunlaştırdığını anlattı. Gerçekten de teoloji öğrenimi yapan arkadaşlarım İbranice, Grekçe, Latince yanında Akatça, hatta Arapça da öğreniyorlardı. Bu bakımdan Önasya Kültür Tarihi alanında çalışmak zor olmuyordu.

Prof. Schmökel ile dostluğumuz zamanla daha da perçinlendi. 1960'lı yılların ortalarında iki defa İstanbul'a geldiğinde kendisine

refakat edip gezdirdim, bir defasında da eşi Dr. Gerta Schmökel ile de gelerek evimizde bir gece misafir kaldı, bizleri de şereflendirdi. Bu dostluk yakın yıllara kadar devam etti. Nihayet, eşinin ifadesine göre, Temmuz 1991 sonlarında bir gece felç geçirdi, koma halinde on gün kadar yattıktan sonra, 6. Ağustos 1991'de vefat etti, bu kıymetli bilim adamı, Türk dostu aramızdan ayrıldı.

Prof. Dr. Hartmut Schmökel Silezya'da 17. Nisan 1906'da Waldenburg'da doğmuştu. Teoloji ve felsefe alanında iki doktora yapmıştı. (Dr. theol. ve Dr. phil.). 1935'te Breslau Üniversitesi'nde Ausser Ordentliche Profesör olmuş, bir sene sonra da Kiel Üniversitesi'nde Altes Testament ve Altorientalische Hilfswissenschaften Kürsüsü Profesörlüğüne atanmıştır.

İlk eserleri *Jahwe und die Fremdvölker* (1934) ve *Die ersten Arier im Alten Orient* (1938) idi. *Ur, Assur und Babylon 1955-62* arasında altı defa basıldı. *Das Land Sumer 1955-62* arasında üç defa yayınlandığı gibi, İtalyanca, Fransızca ve İspanyolca'ya da tercüme edildi. Diğer kitapları:

Heilige Hochzeit und Hoheslied (1956), *Geschichte des Alten Vorderasien, Handbuch der Orientalistik, II/3* (1957), *Hammurabi von Babylon* (1958), *Kulturgeschichte des Alten Orient* (1961), H. Otten, V. Maag ve Th. Beran ile müşterek yayın), *Fund im Zweistromland* (1963), *Auf der Suche nach Ninive* (1965, Schmökel, Austen Henry Layard'ın *Nineveh and its Remains* adlı [London 1849] eserinin Meissner çevirisini [Leipzig 1854], gözden geçirerek, kısmen kısaltmış, tadil etmiş, düzeltilmiş, yeni açıklamalarla yayınlamıştır), *Das Gilgamesch-Epos* (1966), *Religionsgeschichtliches Textbuch zum Altestament, Abt. Mesopotamien* (1975).

Ayrıca Schmökel'in dergilerde, gazetelerde (*Frankfurter Allgemeine Zeitung*), çeşitli kolektif eserlerde makaleleri de yayınlamıştır.

İnsanlar bedenlen bu âlemden ayrılıyorlar, fakat gerçek bilim adamları, Prof. Dr. Hartmut Schmökel gibi, daima aramızda eserleri ile yaşıyor, üstelik nesilden nesile de intikal ediyorlar.

Hartmut Schmökel insan olarak da son derecede insancıl, açık elli, misafirseven ve yardımseven bir karakterde idi.

Nejat Göyünç